

TÜRK EDEBİYATININ KLASİK ESERLERİNİN GÜNÜMÜZ TELEVİZYON İZLEYİCİSİNE SUNUMU VE İZLEYİCİ ALGISININ ANALİZ EDİLMESİ*

*Murat KORKMAZ***

*Gökşen ARAS****

*Gönül ÖKTEM*****

ÖZET

Birçok kültür ve toplumun en önemli değerleri arasında edebiyat eserleri yer alır. Bunlar geçmişten günümüze yansıyan başta yaşanmışlıklar, tarih, kültür ve sanata yönelik yapıtlardır. Oysaki günümüzde bunun tam tersi olarak geçmişteki bu değerler ekonomik bir takım rant ve beklentilerin esiri olmuştur. Bunun da en önemli nedenleri arasında toplumsal beklentilerin karşılanması ve buna paralel olarak bir takım kurum ve kuruluşların bunu bir rant haline dönüştürme düşüncesidir. Bu durumu yine tarih ve sanata verilmeyen önem olarak gösterebiliriz. Birçok alanda olduğu gibi sanat ve edebi eserler noktasında da artık ekonomik beklenti en ön plandadır. Değişen toplum ve kültür anlayışına paralel olarak ortaya çıkan sorunlar yine birçok farklı kurumun stratejik olarak hareket etmesine neden olmaktadır. Bu çalışmanın amacı, geçmişten günümüze yansıyan klasik Türk edebiyatı içerisinde değerlendirilen eserlerin günümüz televizyon izleyicisine sunulması ve izleyici üzerinde oluşturduğu algının belirlenmesidir. Çalışmamız, son yıllarda bir dizi furyası şeklinde ortaya çıkan televizyon yapıtlarının izleyiciye sunulması ve izleyiciden sağlanan avantajların neler olduğunun belirlenmesidir. Ayrıca seyircinin ilgi ve beğenisini kazanmak amacıyla eserlerde meydana getirilen erozyon ve değişiklikler nedeniyle ortaya çıkan milli değer kayıpları başta olmak üzere yapılan yanlışlıklar ve olumsuzluklar yazıda gösterilmeye çalışılmıştır. Araştırma uygulamalı bir araştırmadır. Araştırmada üç edebi eser "ROMAN" ele alınmıştır. Bunlar; *Aşk-ı Memnu*, *Hamunun Çiftliği* ve *Yaprak Dökümü*'dür. Bu üç eser hakkında öncelikli olarak literatür değerlendirmesi gerçekleştirilmiştir. Daha sonra ise bu eserlerin televizyona yansımaları değerlendirilerek, eserler hakkında televizyon izleyicisinin düşünceleri ele alınmıştır. Araştırmada kullanılan anket iki farklı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesine yönelik sorular, ikinci bölümde ise 5'li likert ölçekten oluşan sorular yer almaktadır. Araştırmanın evrenini İstanbul, Ankara gibi iki büyük ilde yaşayan

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Finans Yönetmeni, El-mek: hakanturk06@mynet.com

*** Atılım Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi : goksenaras@yahoo.com

**** Beykent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü : gonuloktem@gmail.com

izleyici kitlesi oluşturmaktadır. Araştırmaya (N=300) kadın ve erkek katılım gerçekleştirmiştir. Anket verileri SPSS 20 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler öncelikli olarak güvenilirlik analizine tabi tutulmuş ve Cronbach's Alfa kat sayısı olarak 0.920 değeri elde edilmiştir. Bu değer çalışmanın oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Yine veriler farklı analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiş ve sonuç olarak katılımcıların eserlerin orijinal halleri ile televizyonda gösterilen halleri arasında ciddi bir fark olduğuna işaret ettiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Roman, Televizyon, Eser, Edebiyat, Kültür, Klasik, Sanat

THE PRESENTATION OF THE CANONICAL TEXTS IN TURKISH LITERATURE TO THE CONTEMPORARY TV AUDIENCE AND THE ANALYSIS OF THE AUDIENCE PERCEPTION

ABSTRACT

Literary texts are the most invaluable sources in various cultures and societies. Though these texts have been concerned with history, culture and art, this concern has changed recently for all the traditional values have been slaves to economic prospects. Among the most significant reasons of this issue are the fulfilment of social expectations, and several institutions' desire to earn a great deal of money. This case is considered to be a symbol of disregarding the importance of history and art. Pecuniary advantage is placed on the top in most fields, including art and literary texts as well. The problems, which have arisen due to changing social and cultural perspectives, have led lots of different institutions to act strategically. The objective of this research is to study the presentation of the canonical texts in Turkish literature to the contemporary TV audience, and to analyse the perception of the audience, concerning the TV series, and to discuss the advantages got from the audience. Furthermore, such matters as loss and degeneration, related to the national values, caused by making changes, and mistakes in the literary texts just for the sake of attracting the audience's attention, have been studied in the paper. This research is an applied one which dwells on such "NOVELS" as *Aşk-ı Memnu*, *Hanımın Çiftliği* and *Yaprak Dökümü*. Prior to the evaluation of the representation of these texts on television, and perceptions of the audience as to the texts, a literature review has been conducted. The questionnaire used in the study consists of two different sections. The first part includes the questions on the demographical characteristics of the participants, and the second part includes the questions, prepared in 5 point likert scale. The population of the study is composed of the TV viewers, living in İstanbul and Ankara. (N=300) women and men have participated in the study. Data obtained from the research have been analysed by SPSS 20 statistical programme. Data have been analysed in terms of reliability, and Cronbach's Alfa value has been 0.920. This value shows that the study is highly reliable. Data

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013*

have been analysed with different analysis methods and finally it has been detected that the participants have pointed to the significant differences between the original literary texts and the TV adaptations.

Key Words: Novel, Television, Text, Literature, Culture, Classical, Art

GİRİŞ

Kitle iletişimi, diğer iletişim türlerinden, teknolojik iletişim araçlarını kullanması ve var olduğu düşünülen izleyici kitlesine ulaşması gerekçesiyle ayrılır. Binlerce hatta milyonlarca kişiye ulaşabilen kitle iletişimi, televizyon, radyo gibi kitle iletişim araçlarıyla sağlanır. Genel anlamda kitle iletişimi, kitle iletişim araçları kullanılarak geniş izleyici kitlesini bilgilendirmek, eğlendirmek ya da reklâmlarda olduğu gibi ikna etmek amacıyla mesajların gönderildiği bir süreçtir. Vivian(1999)'a göre kitle iletişimi bir süreç olarak diğer iletişim türlerine benzer. Bir mesaj oluşturulur, sonra bu mesaj ortak bir taşıyıcıyla (dil gibi) kodlanır, gönderilir ve sonuç olarak bir başkası tarafından alınarak içselleştirilir. Fakat kitle iletişiminin kuşkusuz farklı tarafları da vardır. Milyonlarca farklı geçmişe ve ilgi alanına sahip kişiye iletilecek etkili bir mesajı oluşturmak, kişilerarası iletişim kurma becerilerinden daha farklı yetiler gerektirmektedir. Ayrıca bu mesajın, başka bir deyişle iletinin hedef kitlesine ulaşması bir aracı olarak televizyon gibi bir kitle iletişim aracını gerektirdiğinden daha karmaşıktır (Ayaşlı 2006:20).

İletişim teknolojisi ile gelişen kitle iletişim araçları, kültürel ve toplumsal anlamda oldukça etkili bir konuma gelmişlerdir. Kültürel anlamda; özellikle televizyonun etkisi sonucunda oluşan popüler kültür ürünlerinin özellikleri, toplumun yapısı ile yakından ilgilidir. Günümüzde kitle kültürü ile eşleşmiş olan popüler kültür, bilhassa televizyon olmak üzere, kitle iletişim araçları ile üretilmekte, çoğaltılmakta ve yayılmaktadır. Popüler kültür, bir 'kullanım' ve 'tüketim' kültürüdür; aynı zamanda da belli bir yaşam tarzının ideolojik olarak yeniden üretilmesinin ön koşullarını sağlamaktadır. Popüler kültür genelde çalışma yaşamının dışında yer alan faaliyetleri kapsamaktadır ve insanları eğlendirmeye yöneliktir. Popüler kültür gündelik yaşamın kültürüdür. Popüler kültür özellikle televizyon aracılığıyla pek çok insana ulaşabilmektedir (Akgül, 2006).

Çağımızda teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte, kitle iletişim araçlarının, bireysel ve sosyal hayatımızdaki yeri ve önemi artmıştır. Bu durum, gelişmiş ülkelerin, kitle iletişim araçlarını ele geçirme isteğini kamçılamıştır; çünkü kitle iletişim araçları, bir yandan geleneksel kültürlerde değişikliklere neden olurken, bir yandan da medya kültürünün, egemen bir kültür haline gelmesinde önemli bir rolü stlenmiştir. Bu yeni kültürün adı, popüler kültürdür. Kitle iletişim araçlarının hızla gelişmesi sayesinde, her yerde ve herkes için hazır olan bu kültür, sınır tanımayan küresel dünya kültürüne dönüşmektedir. Bu bakımdan televizyon aracılığı ile yayılan kültür, popüler kültürün en yaygın türüdür. Kitle iletişim araçlarının ve özellikle televizyonun kitle kültürünün yayılmasına olumlu yönde etkilediği ve hızlandırdığı, toplumun en küçük katmanlarına kadar ulaştırdığı gözlemlenmektedir (Sarı, 2006).

Sinema bir sanat, televizyon ise bir yayma aracı olmakla birlikte teknolojik ve toplumsal gelişmeler, sinema ve televizyonun kullandığı unsurları birbirine yakınlaştırmış, televizyon giderek seyirci-sinema ilişkisi konusunda etkili olmaya başlamış, sinema seyircisini -özellikle yerli diziler yoluyla- ekran başında toplamıştır. Televizyon tüm görsel-işitsel ve dramatik kökenli olguları kendibünyesinde dönüştürüp kullanabilen bir yapıya sahiptir. Özel televizyonların yerli dizi üretiminde geçmiş dönem Türk sinemasının etkilerini taşıması buyapının bir özelliği olarak da görülebilir (Güngör, 2007).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

Günümüz medya ve kitle iletişim araçları toplumsal hayatın içerisinde birçok noktada etkilidir. Bu araçlar özellikle siyasal, kültürel, ekonomik alanları ve yaşam standartlarını derinden etkilemektedir. Özellikle günümüz televizyon anlayışı içerisinde diziler, filmler, belgeseller, haberler ve sosyo-kültürel programlar, toplumsal yapı üzerinde olumlu ya da olumsuz bir takım olayların meydana gelmesine neden oluşturur. Bu durum toplumun yaşam standartlarını etkilediği gibi hayata dair düşünce ve hareketlerini de derinden etkilemektedir. Bunun en etkili örneklerinden birisi televizyon dizilerindeki kurgu ve yeniden yapılan uyarlamalardır. Bu uyarlamalar toplum ve toplum bireylerinin sosyo-kültürel değerlerini ciddi şekilde değiştirmektedir. Artık günümüz televizyon anlayışı içerisinde daha çok toplumsal fayda yerine ticari kaygı ve beklentiler ön plandadır. Bazı televizyon kanallarının günümüz ekonomisi ve yaşam standartlarını dikkate alarak yaptığı diziler, toplumun yaşam karakterini, hayata bakışını, düşüncesini, beklentilerini ve en önemlisi kültürel değerlerini değiştirmektedir. Bu değişiklik temelde olması gereken kültürel değerlerin yozlaşmasına ve zaman içerisinde yok olmasına neden olmaktadır.

Kültür ve kültürel eserler bir toplumun en önemli değerleridir. Bu değerlerin orijinal halleriyle nesilden nesile aktarılması ise toplumsal bir vazifedir. Geçmişten günümüze Türk kültürüne özgü birçok eser meydana getirilmiş ve hayata geçirilmiştir. Yaşanan gerçek olaylar kaleme alınmış ve Türk toplum ve kültür anlayışının nereden nereye geldiğini göstermiştir. Oysaki günümüz koşullarında artık bu değerler hiçe sayılmakta ticari unsurlar ve reyting uğruna geçmişten günümüze gelen eserler yerle bir edilmektedir.

Son yıllarda özellikle hayatımızla bütünleşmiş olan nerede ise hayatın bir parçası haline gelen günlük izlediğimiz televizyon dizileri popüler medya anlayışını ön plana çıkarmıştır. Bu dizilerde sunulan ürünler, mesajlar ve imajlar artık toplumun bütün bireylerini derinden etkisi altına almıştır. Bir toplumun yok edilmesi ya da yozlaştırılmasındaki en büyük etkenlerden birisi de budur. Ortaya çıkan tabloya baktığımızda eğitim, kültür, ekonomi, siyaset ve aile yapısı üzerinde önemli yıkımlar meydana getirdiği de bilinen bir gerçektir. Bu konuda yapılan çok farklı bilimsel araştırma ve çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan araştırma ve çalışmalar popüler kültür adına toplumsal kültür ve değerlere ciddi zarar verildiğine işaret etmektedir.

AŞK-I MENNÛ

Aşk-ı Memnu romanı, temelde Bihter ve Behlül adlı iki karakter arasındaki yasak aşkı Günümüz Türkçesine aktararak anlatır. “Yasak Aşk” anlamına gelen roman, 1896-1901 yıllarının etkin edebiyat hareketi olan Servet-i Fünun topluluğu yazarı Halit Ziya Uşaklıgil tarafından 1900 yılında kaleme alınmıştır. *Aşk-ı Memnu* romanı, birçok eleştirmen tarafından Türk edebiyatının ‘ilk gerçek romanı’ olarak nitelendirilir (Tanpınar 1977: 275-278). Bugün bile roman tekniği açısından bu eserin aşılmış olmadığını iddia eden edebiyat eleştirmenlerine rastlamaktayız. Teknik özellikleri ve gerçekçilik anlayışı nedeniyle devrinin çok önünde olan roman, genellikle toplumsal uzaklığı nedeniyle eleştiri almıştır. Bunun, eser hakkında gerçekleştirilmiş haksız bir eleştiri olduğu söylenebilir. Çünkü eser roman kişilerinin yaşam öykülerinin nedensellik ilkesiyle oluşturulmasıyla dikkat çeker. Bu nedensellik, toplumsal koşulları açıklama gereğini doğurduğu için romanı daha ‘doğal’ kılmıştır. Romana tür olarak baktığımızda, *Aşk-ı Memnu*, roman kişileri arasında duygusal ilişkiyi ele alması açısından dramatik roman, insanların iyi ve kötü yönünün sergilenmesi açısından da klâsik-realist bir roman olarak kategorize edilebilir.

Aşk-ı Memnu'nun yazarı olan Halit Ziya Uşaklıgil, Türk romanının Batılılaşmasında çok önemli bir role sahiptir. “Kahramanlarının ihtiras ve duygularını tahlil etmeği, onları muhitleri içinde göstermeği esas gaye bilerek, sanatkârâne bir üslup ile Türk dilinde hakiki batılı romanı o yarattı.” (Kaplan, 1987) Halit Ziya Uşaklıgil, ilk romanlarında romantizmin etkisiyle kahramanlarının duygularını anlatıcının bakış açısıyla ve değerlendirmeleriyle okuyucuya yansıtmıştır. Fakat *Ferdi ve Şürekası* adlı romanından başlayarak daha sonraki romanlarında realist

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

ve natüralist akımların etkisiyle gerek olay örgüsünün oluşturulması ve şahısların canlandırılmasında gerçekçi bir tutum takınarak gerekse anlatıcının değerlendirmelerini sınırlayarak gerçekçi bir yol izlemiştir.(Önertoy,1995) Böylelikle Türk romanının da realist bir zemine oturmasını sağlamıştır.

Halit Ziya Uşaklıgil'in romanlarıyla ilgili makale, kitap yazar, araştırmacı, incelemeci ve eleştirmenler onun en iyi romanının *Aşk-ı Memnu* olduğunu belirtmişlerdir. Ahmet Hamdi Tanpınar, bu romanın "*sadece realist teknik ve psikoloji itibariyle bakılırsa, her zaman için mükemmel sayılabilecek bir eser*" olduğunu ileri sürer.(Tanpınar,1992) Fethi Naci, Türk romanının gelişim zinciri dikkate alındığında bu romanın kronoloji olarak değil, edebî olarak ilk Türk romanı olduğunu belirtir.(Naci,1998) Ö. Faruk Huyugüzel, bu roman için "*birkaç farklı bakış açısının bir kurgu dünyası içinde çok başarılı bir şekilde birleştiği ölmez eserlerden birisi*" der.(Huyugüzel,1996) Durali Yılmaz ise romanımızın ABC'si olarak niteler.(Yılmaz,2002) Bu romanı sinemaya uyarlayan Halit Refiğ, *Aşk-ı Memnu*'dan "*kadınların sağlam bir biçimde edebiyatımıza girdiği ilk eser*" diye bahseder.

Romana tematik açıdan bakılınca Bihter'in yasak aşkının, Nihal'in çocukluktan genç kızlığa geçişinin, Adnan Bey'in temsil ettiği, on dokuzuncu yüzyılın sonundaki yüksek sosyetenin yaşayış tarzının, Behlül'ün aşk hayatının anlatıldığı ileri sürülebilir.(Aktaş,1996) Bunların hepsi de anlatılmaktadır. Fakat bütün bunları bir araya getirip okutturan, roman şahısları arasındaki çatışmalardır. Bu çatışmalar hem şahıslar arasında hem de şahsın iç dünyasında gerçekleşmektedir. Bu açıdan bakılınca şahısların, romanın olay örgüsündeki rolleri daha anlaşılır hâle gelir.*Aşk-ı Memnu* romanın çeşitli türlere uyarlanması sadece bugüne ilişkin ya da TV'ye ilişkin değildir. Eser bugüne kadar pek çok kereler televizyon, tiyatro ve opera için uyarlandı.*Aşk-ı Memnu*'nun ilk TV dizisi uyarlaması Halit Refiğ yönetiminde 1975 yılında TRT'deydi.Dizi altı bölüm olarak yayınlandı. Bu uyarlama, orijinal esere sadıklığı açısından dikkat çekici bir yapımdı. Dizi uyarlaması için bu eserin seçilmesi de rastlantısal değildir kuşkusuz. Dizinin yönetmeni Halit Refiğ, ünlü gazeteci Abdi İpekçi ile yaptığı bir söyleşide uyarlama için '*Aşk-ı Memnu*'yu seçme nedenlerini şu şekilde açıklıyordu:"Film, bir aile hikâyesidir. Televizyon seyircisini de aileler oluşturmaktadır. Bu yüzden TRT, benden klasik bir Türk romanını filme çekmemi istediğinde hem klasik bir değeri olan bir romanı seçmek,hem de TV izleyicisinin sadece kültür açısından değil, temaşa açısından da ilgisini çekecek bir roman olmasını düşündüm. Sanıyorum ki, bunların ilgi çekmede büyük payı oldu."

Roman 2000'li yıllarda ise Tarık Günersel tarafından tiyatro oyunu olarak sahnelendi.Tarık Günersel'in yazdığı libretto, Selman Ada tarafından opera olarak da bestelendi.Romanın Kanal D'de yayınlanan dizi uyarlaması ise, Kanal D ve Ay Yapım tarafından 2008yılında yayınlanmaya başladı. Dizinin senaryosu Ece Yörenç ve Melek Gençoğlu'na ait.Yönetmenliğini Hilal Saral'ın yaptığı dizinin oyuncu kadrosunda Beren Saat, Selçuk Yöntemve Kıvanç Tatlıtuğ gibi isimler yer alıyor. Yıllar önce TRT'deki versiyonunda Salih Güney veMüjde Ar da bu ikili gibi büyük bir şöhrete bu dizi sayesinde kavuşmuştu. Bu versiyondansonra çekilen 2000'li yılların uyarlamasında melodramik unsurlar yoğun olarakgözlemlenmektedir. *Aşk-ı Memnu*'nun edebi eser olarak, dizi uyarlamasından farklı olmasının nedenlerini temelde üç farklı başlık altında toplayabilmek mümkün. Bunlar, romanın yapısı, romanın içeriği ve dizileştirildiği günümüz sürecinin tüketim/rejting gereksinimleridir. İlk olarak, bu faktörlerden sonuncusuyla, yani TV dünyasının günümüzdeki koşullarıyla olaya baktığımızda, dizi senaristlerinin hikâyeye bakış açısının kitabın yazarından tamamen farklı olduğunu görüyoruz(Batı,2012).

Ünlü yönetmen Halit Refiğ, Halit Ziya Uşaklıgil'in *Aşk-ı Memnu* romanını beyaz perdeye aktarırken genel hatlarıyla yazılı metne sadık kalarak metni sinemasal anlatımla yeniden oluşturmuştur. Şüphesiz romanla film arasında oluşan farklılıklar, romanın anlatım aracının dil, sinemanın anlatım aracının görsellik olmasından kaynaklanmaktadır. Romanın anlatım aracının dil

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

olması dolayısıyla romanda geniş psikolojik tahlillere yer verilmiştir. Ancak sinemada zaman kısıtlı olduğu için her ayrıntıyı aktarabilmek oldukça zor bir iştir. Bu nedenlerden dolayıdır ki Halit Refiğ filme romandaki tüm psikolojik tahlilleri ekleyememiştir. Bununla birlikte Halit Refiğ, romanın olay örgüsü içerisinde önemli bir yeri olan kuşaklar çatışmasını da önemsememiş ve hareket noktası olarak seçmemiştir. Onun yerine yazılı metni sinemasal anlatımla kurarken işin hem zamansal boyutunu kesinleştirmek hem de romandaki psikolojik tahlilleri dengeleyebilmek için romanın geçtiği dönem içerisinde sancılı siyasal dönem içinde değerlendirmiş ve filmini de bu bağlam içerisinde oturtarak sinemasal anlatımla yeniden yaratmıştır(Sivri,2010).

Türk romancılığının Batılılaşma yolundaki önemli kalemlerinden biri olan Halid Ziya Uşaklıgil, realizm ve natüralizm akımlarının ışığında kahramanlarının iç dünyalarını okuyucuya yansıtmış, içinde buldukları çevrenin onlar üzerindeki etkilerini Servet-i Fünun edebiyatçılığının gerektirdiği şekilde ağır bir dille gözler önüne sermiştir. Aşk-ı Memnu’da işlenen konu kısaca yasak aşk ve bu yasak aşkın roman karakterleri üzerinde yarattığı etkilerdir.Halid ZiyaUşaklıgil, bu eserinde Batı edebiyatındaki Madame Bovary ve Anna Karenina gibi kimi kadın karakterlerle benzeşen Bihter’in gizli ve uygunsuz aşkını, Melih Bey Takımı ve Adnan Bey ekseninden 19. yüzyıl sonu İstanbul sosyetesinin yaşam tarzı içerisinde harmanlayarak okuyucuya sunar. Özellikle realist roman tekniklerini kullanmadaki, karakterlerin psikolojik çözümlerini yapmadaki ve bu karakterlerin hem kendi içlerinde, hem de birbirleriyle yaşamakta oldukları çatışmaları yansıtmadaki başarısı, *Aşk-ı Memnu*’nun Türk romancılığının en önemli ve klasik eserlerinden biri olmasını sağlamıştır(Köksal,2009).

YAPRAK DÖKÜMÜ

Yaprak Dökümü, Reşat Nuri Güntekin’in toplumsal roman yolundaki pek çok eseri arasında en verimli çalışmalarından biridir. Tanzimat edebiyatından beri yazarların sık sık işlediği konulardan biri olan Türk toplumundaki yanlış Batılılaşma bu romanda da karşımıza çıkar. Batı özentisi içinde yürütülmeye çalışılan bir hayatla, bu yaşantıyı devam ettirecek oranda olmayan gelir dengesizliği, bize acı bir gerçeği verir ki bu da toplumun temel taşı sayılan ailenin çözülmesidir. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın değerlendirmesine göre ise bu eser, yazarının kahramanlarını feda etmeye razı olmasından dolayı yazıldığı dönemin en güzel romanlarından biridir(Kudret,1987).

Yaprak Dökümü, Reşat Nuri Güntekin’in toplumdaki “aile” sorununa değindiği ve ailedeki çöküşü anlattığı romanlarının başında gelir. Yazar, bu romanını tiyatroya da uyarlamıştır. Türk toplumunun geçirdiği törel değişimleri ve bu değişimlerin yol açtığı sorunları irdeleyen Güntekin, aile kurumunda gözlenen çözümleme sürecini çok önemser. Ona göre Türk toplum hayatında iki tür inkılâp yaşanmıştır: İçtimai müesseselerdeki inkılâp ve aile hayatındaki inkılâp. İlkinde yaşanan inkılâp ne kadar kolay gerçekleşmişse ikincisinde yani eski, kapalı ve muhafazakâr hayattan yeni hür yaşama geçmeye çalışan ailede gerçekleşen inkılâp, o kadar güç ve sancılı olmuştur. Bu geçiş süreci büyük şehirlerdeki aile yaşantılarını daha da derinden etkilemiş, bu ailelerin büyük sarsıntı yaşamalarına sebep vermiştir. İşte adı geçen *Yaprak Dökümü* adlı eser de tam bu sarsıntıları anlatmaya çalışan, toplumdaki ufak tefek serpintileri devam eden o değişim fırtınasının masalıdır(Oktay,1993).

Reşat Nuri Güntekin, toplumdaki aile kavramına önem verir ve bu temel değerini sürdürülmesini ister. Güntekin, ailenin devamını sağlamada geçim sıkıntısı ve kuşaklar arasındaki görüş ayrılığına önem verir. *Yaprak Dökümü*, bu açıdan incelendiğinde de dikkat çeker. Ahlak kurallarına sıkı sıkıya bağlı olan baba, kendisini hiç ilgilendirmeyen bir olay yüzünden işten ayrılır. Bu işten ayrılış, ailenin tüm geçim yükünü işe yeni başlayan Şevket’in omuzlarına yükler. Şevket’in evlenmesi ile aileye bir kişinin daha sorumluluğu eklenir. Özellikle karısı ve kız kardeşlerinin modern yaşayışa özenmeleri, paranın yetmeyişi, babanın yeniliklere karşıçıkışı, bu genç adamı büyük sıkıntılara sokar. Sonunda Şevket, kendini hapse düşürecek ölçüde yolsuzluklar

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

yaparak bu sıkıntıdan kurtulmaya çalışır. Evden uzaklaşan Fikret ile başlayan yaprak dökümü Şevket ve diğer kızlarla devam eder(Önertoy, 1983).

Yaprak Dökümü'nde hızla ilerleyen yeni yaşayış tarzı, çevrenin aile üzerindeki etkisi, kuşaklar arasındaki düşünce ayrılığı, toplumsal yaşayışa ayak uyduramayıştan çıkan birtakım sorunlar ve bunlara ek olarak baş gösteren geçim sıkıntısı, aile bireylerinin birbirinden kopmasına neden olur ki bu da ailenin çöküşü ile sonuçlanır. Reşat Nuri Güntekin, romanlarında değişik çevrelerden seçilmiş, kültür düzeyleri ve karakterleri değişik pek çok kişiyi ele alıp işlemiştir. *Yaprak Dökümü*'ndeki Ali Rıza Bey de yazarın ele aldığı tipler arasında daha çok namuslu, sorumluluk sahibi devlet memuru tipi ile özdeşleşir.

Eserlerinde sade ve halkın anlayabileceği bir dil kullanmayı tercih eden Güntekin, *Yaprak Dökümü*'nde de bir orta sınıf trajedisini yine aynı üslupla anlatmıştır. Roman baş kişisi Ali Rıza Bey'in kendi idealleri uğruna verdiği mücadelelere rağmen, hayat karşısın da ironik yenilişini, kendi seçtiği kelimelerle en yalın şekilde okuyucusuna sunmuştur. Toplumsal gerçekler üzerinde şekillenmemiş ideallerin bu gerçeklere uyum sağlayamamasından ve yine aynı şekilde çevresinde destekçi bulamayışından dolayı birer birer solması ana fikri ekseninde kurgulanan *Yaprak Dökümü*, konu ve tema açısından incelendiğinde yazarın diğer eserlerinden farklılık gösterir. Bu romanda, sosyal tabakalaşmanın yaşanmadığı toplumumuzda gelir düzeyine göre oluşan iktisadî sınıflaşmalar göze çarpar. Toplumda oluşan bu sınıflar arasında orta gelir düzeyine sahip bir ailenin geçirmekte olduğu sosyal değişimin acı sonuçları çarpıcı bir şekilde aktarılır (Aktaş,2008).

Yaprak Dökümü romanı, yazıldığı dönem itibari ile ülkemizde Batılılaşma ile gelen hızlı değişimin yaşattığı çözülüşün sosyal kurumlarda ve özellikle toplumun temel taşı aile kurumu üzerindeki etkilerini satırlara yansıtıran her şeyden önce sosyal bir problemi ortaya koymaya ve bunların sonuçlarını ispat etmeye çalışır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Batı ile ilişkiler sonucunda toplumu etkilemeye başlayan "çağdaş yaşam" modası farklı kesimlerde yansıyorlanmış ve namus ile para arasındaki çatışma şekline dönüşmüştür. *Yaprak Dökümü*, senaryosu Melek Gençoğlu ve Ece Yörenç tarafından yazılan, Mesude Eraslan tarafından yönetilen Kerem Çatay'ın sahibi olduğu ve diğer bir uyarlama dizi *Aşk-ı Memnu*'nun da yapımını üstlenen Ay Yapım şirketi tarafından gerçekleştirilen bir dramadır. *Yaprak Dökümü* ve *Aşk-ı Memnu* dizilerinin aynı senaristler tarafından dizi formatına uyarlanmaları ve müziklerinin de Toygar Işıklı tarafından yapılması ve aynı kanalda bir gün arayla yayınlanmaları, televizyon dizilerinde denenmiş formüllerin her zaman işe yaradığının altını çizmektedir. Dizi ilk olarak 2006 kış sezonunda Kanal Dana yayın kuşağında yayınlanmaya başlamış, izlenme oranlarındaki artış sonrasında Güntekin'in kitabından oldukça bağımsızlaşmış ve yayınlanmaya devam etmiştir. Dizinin öyküsünün temelinde, aile ve aile ilişkilerinden kaynaklanan çatışmalar yer almaktadır. Aile pek çok toplumda olduğu gibi ülkemizde de temel bir kurum niteliği taşımaktadır. Bu dizide bozulmuş bir aile sergilenerek aslında ailenin vazgeçilmez bir kurum olduğu ve korunması gereken toplumsal değerlerin en önemlisi olduğu mesajı verilmekte ve ailenin sınırlanacak bir liman olduğunun altı çizilmektedir. Aile üyeleri genellikle ayrı mekânlarda yaşadıkları halde, birbirlerinin sorunlarından haberdar olmakta ve gerektiğinde yardıma koşmaktadır(Kutlu,2010).

HANIMIN ÇİFTLİĞİ

1961 yılında Orhan Kemal tarafından yazılmıştır. *Vukuat Var*'ın devamı olan *Hanımın Çiftliği*'nde olaylar iki temel doğrultuda gelişir. Egemen güçlerin yaşam biçimleri; toprakları işgale uğrayan küçük üreticilerin savaşımlı zorunluluğu, anlatılmaktadır." (Kurdakul 2003: 138-139).*Hanımın Çiftliği* adlı romandan uyarlanarak, ilk kez 1990 yılında TRT'de televizyon dizisi olarak yayınlanmıştır.Daha sonra 2009 yılında Kanal D tarafından tekrar dizi olarak yayınlanmaya

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

başlamıştır. *Hanımın Çifliği*'nin ilk uyarlaması metne sadık bir aktarımın ne kadar etkili olabileceğini örneklemiştir. (Abacı 2006: 13)

Film aşk teması etrafında kurgulanmıştır. Kavuşamayan iki gencin aşkı (Güllü ve Kemal), Güllü'nün ailesinin sınıf atlama özlemleri ile karmaşık ilişkilere dönüşür. Zengin olma isteği masum bir özlem değildir. Aşkı olanaksız kılan kadının kendi geleceği hakkında karar verme olanağının elinden alınmış olmasıdır. Bu aynı zamanda toplumsal bir olumsuzluğun da gerekçesini ortaya koyar. Şiddet, çaresiz insanın, kendisi gibi çaresiz olanlar üzerinden çözümlerinin bir aracı olarak kullanılır. Aşk masumiyetinin dışında umutsuzlukla özdeşleştirilir. Zenginliğin aşkın önünde bir elde edilebilir aracı olarak gösterilmesi filmin temasındaki çaresizlik olgusunu öne çıkarır. Aslında “aşk güzeldir ancak aşka ulaşmak yoksulluğu aşmakla mümkündür” düşüncesi filmin her sahnesinde akla gelmektedir. Filmin ana teması olanaşk (Güllü-Muzaffer Bey) bir başka boyutuyla da ele alınır. Bu aşk romantik duygulanımdan çok acıma duygusu karşılığında sunulan minnet duygusuyla biçimlenir. Aşkın yanı sıra çok öne çıkmasa da akılcı bir dostluk, bu duygusallığı içine sızar.

Tematik anlamda ikinci aşk toplumsal değer yargıları içinde sıklıkla “mantıklı” olarak değerlendirilir. Üstü kapalı biçimde film, tutkulu aşkların değil akılcı bağlılıkların ve ilişkilerin insanı mutlu sona götüreceğini izleyiciye sezdirir. Romanın tematik örgüsünde insanların yaşam kavgası içinde karşılaştıkları haksızlıklar ve sömürü düzeni eleştirel bir sosyal tema olarak merkezde yer alırken, filmin teması senaryo özetinde de değinildiği gibi, bu sosyal vurguyu arka plana itmiştir. Küçük üreticilerin öfkeleri, etnik çatışmalar, yoksulluğun bir kadermiş gibi algılatılması, filmde bütünüyle belirsizleştirilir (Masdar, 2011).

AMAÇ KAPSAM VE YÖNTEM

Klasik Türk edebiyat eserlerinin günümüz televizyon izleyicisine sunumu ve izleyici algısının irdelendiği bu çalışmada farklı demografik özelliklere sahip 300 katılımcıdan elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Analizin ilk aşamasında katılımcıların demografik özellikleri sunulmuş, sonraki aşamada eserlerin televizyon izleyicisine sunumuna ilişkin izleyici algısı incelenmiştir. Son bölümde ise söz konusu algıların yaş, cinsiyet, gelir düzeyi gibi demografik özelliklerden etkilenip etkilenmediği araştırılmıştır.

Anket uygulaması sonucu edilen veri seti SPSS 20.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programında analiz edilmiştir. Analiz kapsamında, frekans tabloları, betimleyici istatistikler, bağımsız örneklem t testi, Pearson korelasyon testinden faydalanılmıştır.

EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu çalışmanın evrenini İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa illeri oluşturmaktadır. Örneklemi oluşturan il ve ilçeler rastgele seçilen ve nüfus yoğunluğu fazla olan yerleşim yerleridir. Uygulamanın bu il ve ilçelerden oluşmasının nedeni kitap satış oranının bu il ve bölgelerde daha fazla olmasıdır. Toplam 8 kitap evinden alınan veriler doğrultusunda araştırma içerisinde yer alan bölgeler belirlenmiştir. Bu bölge ve konunun belirlenmesinde en önemli etken araştırmanın ana konusunu oluşturan eserlerin dizi haline getirilmesi ve bu dizilerin izlenme oranının seçilen bölgelerde fazla olmasıdır.

Araştırmanın konusunu oluşturan eserlerin izleyici oranları “TIAK” (Televizyon İzleme Araştırma Anonim Şirketi), “TVYD” (Televizyon Yayıncıları Derneği) ve “RATAM” (Radyo Televizyon Yayıncıları Meslek Birliği) araştırma kuruluşlarından elde edilen verilerden oluşmaktadır. Elde edilen veriler araştırmanın evren ve örnekleminin belirlenmesinde etkili olmuştur. Ayrıca araştırmanın bu bölgelerde yapılması konusunda uzman görüşü alınmıştır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

Araştırma 13 ay sürmüştür. Araştırmaya toplam 1280 kişi katılım sağlamıştır. Fakat katılımcılar içerisinde 300 kişinin verisi kullanılmıştır. Kullanılan verinin seçiminde ise daha güvenilir ve doğru ifadelerin yer aldığı anketler seçilerek uygulamaya gidilmiştir.

ÖN TEST VE GÜVENİRLİLİK ANALİZİ SONUÇLARI

Bu araştırma Türk okuyucu kitlesinin klasik edebiyat algısının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Yapılan araştırmada katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin yanında kitap okuma alışkanlıkları ile okudukları eserlerin sinema-televizyona aktarılması sonrasında ortaya çıkan farklılaşmanın eleştirel yaklaşımlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Katılımcıların çalışmaya daha fazla fayda sağlaması ve çalışmanın daha nitelikli bir hale getirilmesi istenmiş, “Klasik Edebiyat 2, Sosyoloji 1, Eğitim 2, Radyo Televizyon ve Sinema alanından 2” uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşü sonrasında çalışmada kullanılan anketin güvenilirliğinin sağlanması amacıyla öncelikli olarak araştırmanın yapıldığı büyük illerin örneklemini oluşturan ilçelerde bulunan, rastgele seçilen katılımcılara uygulama gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen uygulamaya toplamda 100 kişi katılmıştır. Bu katılımcılardan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programı ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda Cronbach’s Alfa kat sayısı olarak 0.920 değeri elde edilmiştir.

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE GÜVENİRLİLİK ANALİZİ SONUCU

Araştırmada yer alan toplam 300 katılımcı demografik özellikleri bakımından incelenmiş ve %46,3’ünün kadın %53,7’sinin erkek, %60’ının bekar %40’ının evli, %46,3’ünün en az bir çocuk sahibi, %50,7’lik çoğunluğunun 31-35 yaşları arasında, %38,3’lük çoğunluğun emekli, %36,7’lik çoğunluğun 1250-1500 TL aralığında gelire sahip olduğu belirlenmiştir.

(N=300) Katılımcıdan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programı ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda Cronbach’s Alfa kat sayısı olarak 0.920 değeri elde edilmiştir. Bu değer çalışmanın oldukça güvenilir olduğuna işaret etmektedir.

KİTAP OKUMA VE TV İZLEME ALIŞKANLIKLARI

Kitap okuma		
	f	%
Evet	159	53.0
Hayır	141	47.0

Araştırmada yer alan katılımcıların %53’ü düzenli olarak kitap okuduklarını belirtmiştir.

Okunan kitap türü		
	f	%
Edebiyat	44	14.7
Akademik	90	30.0
Klasik roman	108	36.0
Diğer	58	19.3

%36’lık çoğunluk klasik roman türündeki kitapları tercih etmektedir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

Edebi Eserler		
	f	%
<i>Aşk-ı Memnu</i>	28	9.3
<i>Hanımın Çiftliği</i>	54	18.0
<i>Yaprak Dökümü</i>	121	40.3
Hiçbiri	97	32.3

Katılımcıların %9,3'ü *Aşk-ı Memnu*, %18'i *Hanımın çiftliği*, %40,3'ü *Yaprak Dökümü* romanlarını okuduklarını belirtirken %32,3'ü ise eserlerin hiçbirini okumadıklarını ifade etmiştir.

Dizi		
	f	%
<i>Aşk-ı Memnu</i>	27	9.0
<i>Hanımın Çiftliği</i>	118	39.3
<i>Yaprak Dökümü</i>	107	35.7
Hiçbiri	48	16.0

Katılımcıların %9'u *Aşk-ı Memnu*, %39,3'ü *Hanımın çiftliği*, %35,7'si *Yaprak Dökümü* dizilerini takip etmektedir.

TV izleme		
	f	%
Evet	136	45.3
Hayır	164	54.7

Katılımcıların %45,3'ü televizyon izlediklerini, %54,7'si ise televizyon izlemediklerini belirtmiştir.

Günlük TV izleme süresi		
	f	%
1 saat	42	14.0
2 saat	95	31.7
3 saat	110	36.7
4 saat	10	3.3
5 saat	43	14.3

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

Araştırmada yer alan 300 katılımcının %36,7'lik çoğunluğu günde 3 saat televizyon izlemektedir.

TV izleme zamanı		
	f	%
Sabah	30	10.0
Öğlen	115	38.3
Akşam	100	33.3
Gece	55	18.3

Katılımcıların %38,3'lük çoğunluğu öğlen saatlerinde TV izlediklerini belirtmiştir.

Eserlerin TV ve tiyatro sunumlarını takip etme		
	f	%
Evet	67	22.3
Hayır	233	77.7

%77,7'lik çoğunluk okudukları eserlerin TV ve tiyatro uyarlamalarını takip etmediklerini belirtmiştir.

ÖLÇEĞE İLİŞKİN BETİMLEYİCİ İSTATİSTİKLER

		Minimum	Maksimum	Ortalama	SS.
Roman ve kitap okumayı seviyorum.	00	1.00	5.00	3.2167	1.09867
Yazılmış roman ve kitapların sinema ya da diziye çevrilmiş hallerini izlemeyi okumaktan daha çok tercih ederim.	00	1.00	5.00	2.9000	1.05215
Günümüzde televizyon ve sinemaya uyarlanmış olan roman ve eserlerin orijinaliyle ilgisi olduğunu düşünmüyorum	00	1.00	5.00	2.9267	1.09175
Genellikle yazılan eserlerin sinema ve televizyona uyarlanmış halleri daha çok ticari olduğundan yazılı haliyle senaryolaştırılmış hali arasında büyük fark olduğunu düşünüyorum.	00	1.00	5.00	3.0700	1.02727
Sinema ve televizyona uyarlanmış eserlerin aslına uygun olarak sergilenmesinin daha doğru olacağına inanıyorum.	00	1.00	5.00	3.1200	1.05956
Televizyon ve tiyatro açısından bu tip eserlerin günümüz şartlarına uygun olarak hazırlanıp seyirciye	00	1.00	5.00	3.1867	1.09353

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

sunulmasının doğruluğuna inanıyorum.					
Roman ve eserlerin günümüz koşullarına yönelik uyarlanarak reyting uğruna toplumsal ve kültürel değerlerin yok edilmesine izin verilmemesi gerektiğini düşünüyorum.	00	1.00	5.00	2.9267	1.10998
Son yıllarda sergilenen dizilerde vurgulanmak istenen temanın tamamen ticari içerikli ve reyting amaçlı olduğunu düşünüyorum.	00	1.00	5.00	3.0300	1.09839
Okuduğum eser ve romanlarla kurgusu yapılan dizi ve sinema oyunlarının birbiriyle paralel olduğunu düşünmüyorum.	00	1.00	5.00	3.1800	1.15124
Televizyon ve tiyatro olarak seyretmek yerine eserin orijinal hali olan kitap haliyle okumayı tercih ediyorum.	00	1.00	5.00	3.1833	1.00653
Ticari ve reyting uğruna toplum ve bireylerin televizyon karşısında kültürel bir yozlaşma içerisinde kıyıma uğratıldığını düşünüyorum.	00	1.00	5.00	3.2167	1.05836
Devlet yönetiminin ve yetkili kurumların sergilenen dizi ve eserlere yönelik uygulamaları ciddi anlamda takip ederek gereken hukuki süreci uygulamasının doğruluğuna inanıyorum.	00	1.00	5.00	3.1500	1.04458
Okuduğum eserle izlediğim dizi arasında bir bağlantı kuramadım.	00	1.00	5.00	3.0567	.98490
Sergilenen dizi ve oyunun tamamen ticari içerikli olup, toplumsal bir mesaj vermediğine inanıyorum.	00	1.00	5.00	3.0800	.97473
Bu edebiyat eserlerinin niteliği ve kalitesi maalesef senaryolaştırılarak yıpratılmakta ve toplumsal bir yozlaşma meydana getirmektedir.	00	1.00	5.00	3.1900	1.09142
Sinema, Tiyatro ve Dizi olarak sergilenmek istenen edebiyat eserlerinin sergilenmeden ya da senaryolaştırılmadan önce mutlaka uzman akademisyenler tarafından değerlendirilerek onayının alınmasının gerekliliğine inanıyorum.	00	1.00	5.00	3.0467	1.08092
Günümüz dizilerinin geçmişe ve edebiyat eserlerine büyük zarar verdiğine inanıyorum.	00	1.00	5.00	3.2233	1.05697
Geçmiş ve günümüz koşullarına uygun olarak eserlerin güncelleştirilmesinin doğruluğuna inanıyorum.	00	1.00	5.00	3.2133	1.08555

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

Ciddi anlamda televizyon seyircisinin yozlaştırıldığını ve kullanıldığını düşünüyorum.	00	1.00	5.00	3.2000	1.05374
Yazılı eserle senaryolaştırılmış eser arasındaki farklılıklar nedeniyle okuduğum orijinal esere bağlı kalmayı tercih ediyorum.	00	1.00	5.00	3.1433	1.03910
Gelecek nesillere aktarılması gereken değerlere ticaret amacıyla ve daha fazla kazanmak uğruna kıyım uygulandığını düşünüyorum.	00	1.00	5.00	3.1767	1.06579
Sanat ve edebi eserlerin mutlaka korunması gerektiğine inanıyorum.	99	1.00	5.00	3.3378	1.03768
Orijinal halinden uzaklaştırılarak hazırlanan dizi ve oyunların mutlaka yayından kaldırılması gerektiğini düşünüyorum.	00	1.00	5.00	3.1600	1.03504
Günümüzdeki sergilenen dizi ve oyunların tamamen toplumu yozlaştırarak, geçmişteki değerleri hiçe sayıp yok ettiğini düşünüyorum.	00	1.00	5.00	3.2000	1.09728

Ölçeklere ilişkin betimleyici istatistikler incelendiğinde eserlerin TV uyarlamalarına ilişkin algılara yönelik en olumlu görüş belirtilen yargılar ;

- Roman ve kitap okumayı seviyorum.
- Devlet yönetiminin ve yetkili kurumların sergilenen dizi ve eserlere yönelik uygulamaları ciddi anlamda takip ederek gereken hukuki süreci uygulamasının doğruluğuna inanıyorum.
- Ticari ve reyting uğruna toplum ve bireylerin televizyon karşısında kültürel bir yozlaşma içerisinde kıyım uğratıldığını düşünüyorum.
- Bu edebiyat eserlerinin niteliği ve kalitesi maalesef senaryolaştırılarak yıpratılmakta ve toplumsal bir yozlaşma meydana getirmektedir.
- Günümüz dizilerinin geçmişe ve edebiyat eserlerine büyük zarar verdiğine inanıyorum.
- Geçmiş ve günümüz koşullarına uygun olarak eserlerin güncelleştirilmesinin doğruluğuna inanıyorum.
- Ciddi anlamda televizyon seyircisinin yozlaştırıldığını ve kullanıldığını düşünüyorum.
- Sanat ve edebi eserlerin mutlaka korunması gerektiğine inanıyorum.
- Günümüzdeki sergilenen dizi ve oyunların tamamen toplumu yozlaştırarak, geçmişteki değerleri hiçe sayıp yok ettiğini düşünüyorum.

Biçiminde belirlenirken en olumsuz görüş belirtilen yargılar ise;

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

- Yazılmış roman ve kitapların sinema ya da diziye çevrilmiş hallerini izlemeyi okumaktan daha çok tercih ederim.

- Günümüzde televizyon ve sinemaya uyarlanmış olan roman ve eserlerin orijinaliyle ilgisi olduğunu düşünmüyorum

- Roman ve eserlerin günümüz koşullarına yönelik uyarlanarak reyting uğruna toplum ve kültürel değerlerin yok edilmesine izin verilmemesi gerektiğini düşünüyorum şeklinde belirlenmiştir.

Yukarıda elden edilen bulgular eşliğinde katılımcıların roman ve eserlere ilişkin tutumlarının oldukça olumlu olduğu, bunun yanında eserlerin TV’de gösteriminin esere zarar verdiğini, geçmiş değerleri zedelediğini, yozlaşmaya neden olduğunu, orijinalini yansıtmadığı ve çoğunlukla ticari amaçla yapıldığını düşündükleri söylenebilir.

KARŞILAŞTIRMALAR

CİNSİYETE İLİŞKİN KARŞILAŞTIRMALAR

			<i>Ortalama</i>	<i>SS</i>		<i>p</i>
Televizyon ve tiyatro olarak seyretmek yerine eserin orijinal hali olan kitap haliyle okumayı tercih ediyorum.	Kadın	39	3.2950	1.02472	,912	0.045
	Erkek	61	3.0870	.98356		

Bağımsız örnek t testi tablosunda görüldüğü gibi kadın ve erkek katılımcılar arasında “Televizyon ve tiyatro olarak seyretmek yerine eserin orijinal hali olan kitap haliyle okumayı tercih ediyorum” yargısına katılım düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. ($p < 0,05$)

Erkek katılımcıların roman ve eserlerin TV ve tiyatro uyarlamalarına bakış açıları kadınlara göre daha olumludur.

MEDENİ DURUMA İLİŞKİN KARŞILAŞTIRMALAR

			<i>Ortalama</i>	<i>SS</i>	<i>T</i>	<i>p</i>
Televizyon ve tiyatro olarak seyretmek yerine eserin orijinal hali olan kitap haliyle okumayı tercih ediyorum.	Bekar	80	3.2389	1.01587	1,172	0.242
	Evli	20	3.1000	.99071		

Evli ve bekâr katılımcılar arasında “Televizyon ve tiyatro olarak seyretmek yerine eserin orijinal hali olan kitap haliyle okumayı tercih ediyorum” yargısına katılım düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık yoktur. ($p > 0,05$)

Her iki katılımcı grubunun TV ve tiyatro uyarlamalarına ilişkin görüşleri “kararsızım” seçeneğine yakındır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

ÇOCUK SAHİBİ OLMA DURUMUNA İLİŞKİN KARŞILAŞTIRMALAR

			<i>Ortalama</i>	<i>SS</i>		
Televizyon ve tiyatro olarak seyretmek yerine eserin orijinal hali olan kitap haliyle okumayı tercih ediyorum.	Var	37	3.2190	.92128	,796	.429
	Yok	59	3.1258	1.07174		

T testi sonucunda eserlerin TV ve tiyatro uyarlamalarına ilişkin algıların çocuk sahibi olma durumuna göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. ($p > 0,05$)

YAŞ VE GELİR DÜZEYİNE İLİŞKİN KARŞILAŞTIRMALAR

		<i>Algı</i>
<i>Yaş</i>	Pearson Korelasyon	-0.132*
	P	0.023
	N	298
<i>Gelir</i>	Pearson Korelasyon	-0.086
	P	0.137
	N	300

Pearsonkorelasyon analizi sonucunda gelir düzeyi ile TV ve tiyatro uyarlamalarına ilişkin algılar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenirken yaş ile algı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. ($p < 0,05$)

Söz konusu ilişki negatif yönlü ve zayıf şiddettedir. Kişinin yaşı arttıkça eserlerin TV ve tiyatro uyarlamalarına ilişkin görüşleri olumsuz hale gelmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türk edebiyatının klasik eserlerinin günümüz televizyon izleyicisine sunumu ve izleyici algısının irdelendiği bu çalışmada toplam 300 katılımcı demografik özellikleri bakımından incelenmiş ve %46,3'ünün kadın, %53,7'sinin erkek, %60'ının bekar, %40'ının evli, %46,3'ünün en az bir çocuk sahibi, %50,7'lik çoğunluğunun 31-35 yaşları arasında, %38,3'lük çoğunluğun emekli, %36,7'lik çoğunluğun 1250-1500 TL aralığında gelire sahip olduğu belirlenmiştir.

Eserlerin TV ve tiyatro uyarlamalarına ilişkin görüşlerin demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örnek t testi ve korelasyon analizinden yararlanılmış ve;

- Erkek katılımcıların roman ve eserlerin TV ve tiyatro uyarlamalarına bakış açıları kadınlara göre daha olumludur.

- Eserlerin TV ve tiyatro uyarlamalarına ilişkin algıların gelir düzeyi, medeni durum ve çocuk sahibi olma durumuna göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

- Yaş ile algı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kişinin yaşı arttıkça eserlerin TV ve tiyatro uyarlamalarına ilişkin görüşleri olumsuz hale gelmektedir biçiminde sonuçlar elde edilmiştir.

Son olarak, eserlerin televizyon izleyicisine sunumuna ilişkin izleyici algısı incelendiğinde katılımcıların roman ve eserlere ilişkin tutumlarının oldukça olumlu olduğu, bunun yanında eserlerin TV’de gösteriminin esere zarar verdiğini, geçmiş değerleri zedelediğini, yozlaşmaya neden olduğunu, orijinalini yansıtmadığı ve çoğunlukla ticari amaçla yapıldığını düşündükleri belirlenmiştir.

Yukarıda ifade edilen verilere göre, toplum ve kültürün en önemli değerlerinden biri olan edebiyat eserlerinin ekonomik çıkarlar uğruna bu kadar önemsizleştirilmesi, bunun yanı sıra, izleyicilerin de eserlerin TV uyarlamalarını sadece bir pembe dizi şeklinde algılayarak eserlerin orijinal yapılarına, eser sahiplerinin kimliklerine ve Türk edebiyatına katkılarını duyarsız kalmaları, edebiyata, tarihe ve sanata verilmeyen değerın önemli belirtileri olarak ortaya çıkmaktadır. *Aşk -ı Memnu* uyarlamasında, romanda sergilenen duygusal bağlar ve insan doğasına ilişkin yorumlar, senaristlerin bakış açılarıyla farklılaştırılmış, psikolojik tahlillerin ve romanın özünü oluşturan çatışmaların yer almadığı bir yapıya dönüştürülmüştür. *Yaprak Dökümü* uyarlamasında ise, romanın ana temasını oluşturan, modern yaşama özen, geçim sıkıntısı ve benzer nedenlerle ailenin yıkımı ve çöküşü, dizi uyarlamasında Güntekin’in kitabından bağımsız bir şekilde yıllarca yayınlanmaya devam edilmiştir. *Hanımın Çiftliği* romanında vurgulanan hayat mücadelesi, haksızlıklar gibi sosyal temalar dizide arka plana itilerek belirsizleştirilmiştir. Dolayısıyla, araştırmada elde edilen bulgular, katılımcıların eserlere ilişkin olumlu tutumlarına rağmen, televizyon uyarlamalarında orijinal esere sadık kalınmadığı, eserin özünün yansıtılmadığı, toplumsal değerlerin hiçe sayılarak kültürel ve sosyal dokuya zarar verildiği ve ticari kaygıların esas alındığı sonuçlarını ortaya koymaktadır. Popüler kültürün, eğitim rolünü de üstlenmesi beklenen en önemli araçlarından biri olan televizyon ile geniş kitlelere yayıldığı düşünüldüğünde, televizyonda önemli bir yer tutan dizilerin sunumunda toplumsal fayda yerine ticari kaygılar ve reytingin ön planda tutulması düşündürücü bir gerçektir. Burada asıl hedef, eserlerin orijinal halleri ile aktarılması, bu sayede, kültürel değerlerin yozlaştırılmamasıdır. TV uyarlamalarında reyting yerine kaliteye önem verilmesinin, bu amaç doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşların yasal düzenlemeler getirmesinin ve eserler senaryolaştırılmadan önce uzman akademisyenlerin görüşlerinin alınmasının olumlu katkılar sağlayacağı net bir şekilde görülmektedir.

KAYNAKÇA

- ABACI, T. (2006), “Sinema Edebiyat Yaparken”, Varlık, S.1184, Mayıs.
- AYAŞLI,Z.(2006), *Oluşturma ve Yayma Etkisi*, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi),İstanbul.
- AKGÜL,A.E.(2006), *Popüler Kültür-Televizyon İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme*, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- AKTAŞ, Ş.(2008), *Tematik Roman İncelemeleri Hayata Ayna Tutan Romanlar*, Ankara: Akçay Yayınları, 62.
- GÜNGÖR,A.C.(2007), *Türk Sinemasının Yerli Dizilere Etkisi Ve Seyirci İlişkisi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Sanatta Yeterlik Tezi), İstanbul.
- HUYUGÜZEL,Ö.F.(1996), “Halit Ziya Ve Roman Sanatı”, *Türk Dili*, Sayı: 529.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

- KAPLAN,M.(1987), “Halit Ziya Uşaklıgil”, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar* 2, Dergâh Yayınları, İstanbul
- KUDRET, C.(1987), *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman II*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 340.
- KURDAKUL, Ş. (1994), *Çağdaş Türk Edebiyatı-4*, 3. Baskı, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- KUTLU,A.(2010), *Televizyon Dizilerinde ToplumsalCinsiyet Açısından Kadının Sunumu: Kanal D’de Yayınlanan Yaprak Dökümü Dizisinde Kadın Karakterler*, İstanbul Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,İstanbul.
- MASDAR,F.(2011), *Türk Sinemasında Orhan Kemal Uyarlamaları: Yedi Örnek*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Van.
- NACI, F.(1998), *60 Türk Romanı*, Oğlak Yayınları,İstanbul.
- OKTAY, A.(1993), *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı 1923-1950*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 727.
- ÖNERTOY,O.(1983), *Reşat Nuri Güntekin*, Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları, 19.
- ÖNERTOY,O. (1995), *Halit Ziya Uşaklıgil Romancılığı Ve Romanımızdaki Yeri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- SARI,Ü.(2006), *Kitle Kültürü ve Popüler Kültür Bağlamında,Kitle İletişim Araçlarının Kitle Kültürüne Etkileri :Örnek Olarak Popstar Türkiye Yarışması*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- SİVRİ,C.(2010), *Sinemada Roman Uyarlaması (Aşk Memnu Romanının Filmiyle Kuşak Çatışması Açısından Karşılaştırılması)*, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- TANPINAR,A.H.(1992), “Türk Edebiyatında Cereyanlar”, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Haz. Zeynep Kerman, Dergâh Yayınları,3. Baskı, İstanbul.
- YILMAZ,D.(2000), “Aşk-I Memnu Romanımızın ABC’sidir”, *Hürriyet Gösteri*, Sayı: 223.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

